

Доротея Холмс

АГАТА КРИСТИ

КРАЛИЦАТА НА ДЕТЕКТИВСКИЯ РОМАН

„Не четете само историята, четете биографии, защото те са това, което е животът, но без теорията“.

Бенджамин Дизраели,
писател

Агата Кристи
Кралицата на детективския роман

Автор Доротея Холмс
Превод Лидия Шведова

Издателство „Паритет“, София
224 стр.

Агата Кристи мечтае да стане оперна певица и композитор, по време на Първата световна война работи като медицинска сестра и фармацевт, след време участва в археологически разкопки в Египет. Лети с току-що изобретен аероплан, шофира автомобил, обожава конната езда и сърфинга. Животът ѝ наподобява загадъчен детективски роман. Но има едно страстно увлечение, което я прави прочута в целия свят. Неочаквано за всички тя става писател и печели титлата „кралица на детективските романи“. Книгите ѝ имат многомилionни тиражи и са преведени на повече от 50 езика. Агата Кристи е пожизнен президент на английския Детективски клуб.

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена, в каквато и да е форма, без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

ISBN 978-619-153-598-9

Съдържание

Предисловие	4
Щастливо детство	10
Ученически години	26
Избраникът.....	35
Арчибалд Кристи отблизо	42
„Аферата в Стайлс“	46
Семеен живот.....	56
Околосветско пътешествие.....	66
Творчески подем.....	74
Черен период	88
Изчезването.....	93
В епицентъра на клюките	117
Синият експрес.....	132
В търсене на път	136
Ориент експрес.....	144
По стъпките на древния свят.....	151
Отново любов	161
Вдъхновението	167
Спорни години.....	184
Втората световна война	191
Ясната вечер на дългия ден.....	204
В залеза на живота	217
Вместо послеслов	223

Предисловие

„Нейните книги ще живеят вечно. Агата Кристи остави наследство, което продължава да вдъхновява и да развлича милиони читатели в целия свят.“

Джон Карън, изследовател
на творчеството на Агата Кристи

Защо толкова ни се иска да научим повече за любимите си автори? Нали имаме книгите им и това уж би трябвало да ни бъде достатъчно. Точно така мисли и нашата героиня. „Смятам, че хората трябва да се интересуват от книгите, а не от авторите им!“ – казва тя в прав текст.

Можем обаче и да не се съгласим с нея.

Може би искаме да разберем кое точно е направило този мъж или онази жена писател? Откъде той или тя са взели магията, която усещаме, когато разлистваме любимите страници? Ако е така, усилията ни са напразни. Милиони хора се влюбват, милиони воюват, милиарди сънуват, но малцина могат да

опишат това така, че да се почувстваме като на първа среща или в окопите под обстрел или пък в нечий чужд сън. Това не е генетика и не е възпитание, това е магия и хората не са открили никакъв друг отговор през вековете, в които съществуват книгите и онези, които ги пишат.

Тогава защо? Може би искаме да се сприятелим с човека, чиито възгледи и пристрастия съвпадат с нашите или поне предизвикват у нас симпатия? А ако това е невъзможно, да си представим как ли щеше да е, ако наистина се бяхме срещнали.

Разбираемо, но рисковано желание. При близко познанство (дори и задочно) човекът може да е съвсем различен от представите ни за него, когато четем книгите му. И все пак си струва да рискуваме. Защото, ако ни стане симпатичен, можем да научим нещичко от него (дори вече и да не е жив). Не как да пишем книги, а как да живеем.

Ето какво пише героинята ни за себе си в залеза на живота си.

„Никога не съм умеела да играя добре никакви игри; от мен не се получи и вече никога няма да се получи интересен събеседник; толкова лесно се поддавам на внушения, че

се хвърлям напред, преди да съобразя какво точно ми предлагат да направя. Не умея да рисувам, нямам талант за живопис, нито за скулптура, нито да се занимавам с резба; ако не ме разтърсят здравата, няма да помръдна от мястото си; зле обяснявам онова, което искам да кажа – по-лесно ми е да пиша. Умея да съм твърда по принципни въпроси, но не и във всекидневния живот. Дори и да знам, че утре е вторник, ако някой четири пъти ми повтори, че утре е сряда, на петия път ще се съглася и ще започна да се държа в съответствие с това“.

Май не звучи като най-подходящият човек за компания? Но да чуем по-нататък.

„Не обичам да съм сред тълпа, където ме притискат от всички страни, не обичам, когато говорят на висок глас, когато шумят, не обичам продължителни разговори, вечеринки, особено коктейли, цигарен дим и въобще пушене, никакви силни напитки – освен в кулинарните рецепти, не обичам конфитюр от портокали, скариди, топла храна, мрачно небе, птичи крачета, по-скоро докосването на птици. И най-накрая, най-много ненавиждам вкуса и мириса на горещо мляко“.

Ето че става малко по-добре. Поне някои от нас вече могат да я разберат и да ѝ съчувстват.

„Какво умея да правя ли? Ами, да пиша. Бих могла да стана прилична музикантка, но не и професионална – добре акомпанирам на певците. В трудна ситуация съм способна да импровизирам – това умение ми е вършело най-добра работа. Онова, което мога да направя с помощта на фиби и безопасни игли при неочаквани домашни обстоятелства, учудва всички. Именно аз измислих да направим лепкаво топче от средата на хляба, да го набодем на една фиба, да закрепим фибата с помощта на червен восък на края на пръчката за вдигане на щорите и с помощта на това приспособление да изтеглим зъбната протеза на мама, която беше паднала върху покрива на оранжерията! С помощта на хлороформ приспах успешно един таралеж, който се беше омотал в мрежата за тенис и така го спасих от задушаване. Ще кажа без излишна скромност, че в къщата има някаква полза от мен“.

Списъкът става все по-интригуващ. Аз май бих искала да се запозная с жена, успяла да използва хлороформ, за да спаси таралеж, оплел се в мрежата за тенис, а най-вече жена, която не е пожалила времето и силите си за това.

Агата Кристи – най-известната авторка на детективска проза в света.

„Обичам: слънце, ябълки, почти обичам музиката, влаковете, главоблъсканици с числа и въобще всичко, свързано с числата; обичам да ходя на море, да плувам и да се къпя; обичам тишината, да спя, да мечтая, да ям, аромата на кафето, момини сълзи, повечето кучета и да ходя на театър. Можех да изредя и по-добър поменик, по-впечатляващ и многозначителен. Но пък нямаше да съм аз, а ми се струва, че трябва да се примиря с това, че съм такава, каквато съм... Може би предаността ме възхищава повече от всички други достойнства. Предаността и безстрашието – две най-прекрасни качества. Както физическата, така и нравствената смелост будят у мен възторг. Това е една от най-главните житейски добродетели. Ако сте решили да носите бремето на живота, трябва да го носите безстрашно. Това е ваш дълг.“

Е, човек може да разчита на тази жена и дори да понаучи нещичко от нея. Но изпреварвайки разказа, ще кажа, че на нея са ѝ били присъщи не само предаността и безстрашието, но и изумителното умение да бъде щастлива. А може би без преданост и безстрашие е невъзможно човек да бъде щастлив?

Щастливо детство

„Тя била тихо и затворено дете, но с изключително богат вътрешен мир. Ранните ѝ години, прекарани в усамотение я формирали като писател.“

Макс Малоун, вторият съпруг
на Агата Кристи

Иска ми се да започна тази история като приказка. „В едно градче край морето живяло момиченце с ленено-руси коси. И то си имало всичко, необходимо за едно малко момиченце да бъде щастливо – мама и татко, които обичали него и се обичали помежду си, грижлива бавачка, уютен дом, градина, където можело да играе с часове, канарче и кученце. Освен това то имало тройно име. Наричали го Мери (в чест на баба ѝ по баща), Клариса (в чест на майка ѝ) и Агата (просто защото това име звучало красиво). А най-важното – то имало цял един свят, населен с фантазиите му“. И най-забележителното е, че всяка дума в тази приказка е чиста истина.

Агата Мери Клариса Милър е родена на 15 септември 1890 година в семейството на Фредерик и Клара Милър. По-късно Агата признава, че през целия си живот е била свидетелка само на четири щастливи брака. Два от тях били на нейни приятели, третия не го споменава (но мисля, че има предвид себе си и втория си мъж), а първият безспорно бил бракът на родителите ѝ.

Някога, много-много отдавна, малката Клара Биймър (такава била моминската фамилия на майката на Агата) се възпитавала в дома на леля си в северна Англия. Леля ѝ се държала добре с нея, но Клара не можела да забрави родния си дом, раздялата с тримата си братя. Майка ѝ, бедна вдовица на английски офицер, я дала за възпитание при леля ѝ, за да я спаси от нищета, но на Клара ѝ се струвало, че са я наказали за нещо, че са я сметнали за недостойна да живее в родното си семейство. Единственият човек, с когото се осмелила да завърже приятелство, бил „братовчедът Фред“ – доведеният син на леля ѝ, американецът Фредерик Милър. Двайсетгодишният Фредерик вероятно изглеждал като невероятно важен и умен човек на десетгодишната си братовчедка, макар че всъщност

бил само един развейпрах с пари, но без никакви определени занимания. Впрочем всички познати отбелязвали изключителното му добродушие и искреност, които го правели всеобщ любимец.

Фредерик въртял любов и пръскал пари от двете страни на океана, като пътувал от Ню Йорк до Британия и обратно и между другото, отговарял на плахите писма на Клара и четял стиховете ѝ. Очевидно тя успяла някак си да докосне сърцето му, защото след като се завърнал веднъж у дома, той просто без всякаква подготовка ѝ направил предложение. Клара му отказала. Тя смятала себе си за твърде обикновена и незначителна и се страхувала, че с нея бързо ще му доскучае. Но Фред не се отказвал лесно и тя не успяла да се противи дълго на брака, в който, както подсказвало сърцето ѝ, за нея се криела възможност за щастие, възможност отново да се потопи в семейна топлина и да се почувства любима. Тя си поела дълбоко въздух и се съгласила. И вероятно нито веднъж не съжалила за това. Фредерик ѝ подарил сърцето си и три деца, последното от които било малката Агата.

„Агата отраснала в благополучна, но доста затворена среда, и точно това ѝ позволило да развие наблюдателност и внимание към детайла, които станали нейните писателски инструменти.“

Анжела Милн,
братовчедка на Агата

Съпрузите Милър се заселили в графство Девъншър, в малкото курортно градче Торки на южното крайбрежие, което през ХХ щяло да бъде наречено английската ривиера.

До началото на ХІХ век на брега на залива Торбей имало само малко рибарско селце, над което се извисявали древните кули на абатството Тор, построено през ХІІ век. По-късно на брега се разположила база на военноморския флот на Англия и болници за лечение на моряците.

В градчето се настанили търговци, които надушвали печалбата. Офицерите, които посетилите Торки, хвалели целебния морски климат и така заприихдали и цивилни със семействата си за укрепване на здравето.

В градчето се отворили магазини, странноприемници, клубове, бални зали и обществе-

ни къпални. През първата половина на XIX век населението на Торки се увеличило почти 13 пъти, а когато през 1848 година до него стигнала и железницата, Торки се превърнал в истински морски курорт.

Местните жители отдавна били открили пещери в крайбрежните скали, които в периода 1825–1829 били изследвани от археолога-ентузиаст, католическия свещеник отец Джон Маканъри, а през 1865–1880 година колегата му Уилям Пенгъли довършил неговия труд. Оказало се, че пещерите били обитаеми още от каменната ера и археолозите открили там кости на хора и изкопаеми животни. Навремето пещерите били посетени и от нашата героиня, която била впечатлена силно от тях.

По времето, когато се родила Агата, Торки представлявал доста модерно и съвсем неанглийско място, с много разкошни вили по крайбрежието, като на френската ривиера, с която го сравнявали. На вододела между двата века в Торки през лятото идвал на почивка Артър Конан Дойл. Там той написал знаменития си роман „Баскервилското куче“. Но десетгодишната Агата Милър не подозирала нищо за това забележително съседство.

„Нейната майка, Клара, била ексцентрична жена и тъкмо тя подтиквала Агата към творчество, като я подбуждала да измисля истории и да развива въображението си.“

Мери Уестмакот,
псевдоним на Агата Кристи

Домът на семейство Милър – Ашфийлд – бил разположен встрани от центъра на града. Семейството се сдобило с него по щастлива случайност, по-точно, благодарение на интуицията на Клара, в която вярвали безапелационно всички членове на семейството. Първоначално Фредерик не смятал да живее в Англия, а възнамерявал да гостува ту на единия, ту на другия континент. Маргарет, най-голямата дъщеря в семейството, се родила в Торки през 1879, а синът Луис Монтан (по прякор Монти) – през 1880 година в Америка. Когато семейство Милър за пореден път пристигнали в Торки, Фред заръчал на Клара да наеме къща за временен престой.